

A MISZTIKA ÚTJAIN

Isten önközlését ember, teremtmény — saját erejéből, erőfeszítéséből — el nem nyerheti, ki nem érdemelheti, még kevésbé képes kicsikarni. De erre nincs is szükség. Az önközlés természetéhez tartozik: Ó a szeretet! Léte adott nekünk, mert szeret. Megváltott, és örök Igéjében egy lett közülünk, mert szereti az embereket, választott népét, de személy szerint is mindannyiunkat. Nevünkön szólít, új forrást fakaszt szívünkben, élővizet önt lelkünkbe. Jézus vérkeringésébe kapcsol, mint a szőlőtő a vesszőket. Amire önerőnkből és bűneink miatt képtelenek vagyunk, áthidalja határtalan szeretetével. Öröme az ember fiaival lenni, bennünk lakozni Lelkével.

Legtöbb keresztény azonnal megérti, hogy az Istennel való kapcsolat megköveteli „természetes emberi erényeink“ fejlesztését, nemesítését, jöllehet ez a munka küzdelmet, „aszketikus lemondást“ követel. Ezekre az „alapokra“ irányítottuk tekintetünket előző, 65. számunkban.

Igen sok mélyen hívő keresztény azonban — szinte ösztönösen — idegenkedik az Istennel való teljes egyesülés gondolatától. Helytelenül értelmezett alázatosság? Félig megértett evangéliumi örömhír? Maga a misztika szó is gyakran csak ködös, „nem nekem szól“ élményt, néha egyes tiltakozást ébreszt lelkünkben. Mintha eleve határt akarnánk szabni Isten végtelen szeretetből fakadó önközlésének! Belejátszhat magatartásunkba a teológusok és egyházi intelmek óvása is: minél közelebb emelkedünk az Úrhoz, annál erősebben támad a sötétség lelke, növekednek a veszélyek és féltreépések lehetőségei.

Mindez ne legyen akadály, hogy megnyissuk szívünket és csodáljuk a határtalan kiáradást, amellyel lelkünket el akarja tölteni az Úr. S talán sokkal gyakrabban mint gondoljuk, megízleli Isten szeretetének mámorát a megtisztulásra őszintén törekvő „egyszerű“ hívek! Megtapasztalják jelenlétét, részesei annak, amit a lelkiiségi írók misztikus élményként jellemeznek.

„Már mondották — írja K. Rahner (Schriften zur Theologie XIV. 161 o.) —, hogy a jövő kereszténye vagy misztikus lesz, vagy nem lesz keresztény. A mondat igaz, föltéve, hogy misztikán nem rendkívüli parapszichológiai jelenségeket, hanem Istennek őszinte, létünk központjából feltörő megtapasztalását értjük.“ — Jelen számunk Isten felénkhajlásának erre a második gyújtópontjára hívja fel a figyelmet.

Héjja Gyula a II. Vatikáni Zsinat és a mai teológia alapján igazolja, hogy „minden keresztény életnek van misztikus dimenziója“: benső életközösségre vagyunk hivatva. Nem a rendkívüli formák a fontosak, hanem a kegyelmi élet teljessége.

Isten közvetlen, fátyol nélküli megtapasztalásában csak odaát lehet részünk. De a hitben már előízét kaphatjuk — mutat rá Farkasfalvy Dénes. Az Istennel egyesült élet élményszerűsége nem hiányozhat tehát prédikációkból, szentírási elmélkedéseinkből, csak ne felejtkezünk meg az értelem szaváról sem.

Több jelentést tulajdonítunk a misztika szónak. Sokoldalú a misztikus tapasztalat. Hogy mi a misztika, Weissmahr Béla világítja meg tapasztalati példákkal. Elvezet a misztikus tapasztalat emberi lehetőségének gyökeréig: értelmünk és akaratunk a „föltétlent“ keresi, a transzcendentális vonzza, s ezt képes is megragadni. Vitatott a „népi misztika“ kifejezés. Tagadhatatlan azonban, hogy az ünnepek sajátos alkalmak, amikor megnyílhathatunk Isten kegyelmének. Érdekes magyar misztikus megnyilvánulásokat fedez fel Hetény János húsvét, Boldogasszony és Sarlósboldogasszony elnevezéseinkben.

Isten önközlésének kiváltságos mozzanata a Lélek kiáradása. Az ember szívébe irt misztikus vágy készíthet ma sokakat arra, hogy ezen az úton találkozzanak Istennel, tapasztalják meg édességét. Kereszty Rókus tanulmányában mérleget készít az amerikai karizmatikus mozgalomról. A Lélek ilyenképp megtapasztalása új lendületet hozott az Egyház életében. Ugyanakkor emlékeztet, hogy a misztikusok sem álltak meg az Istennel való egyesülés érezhető, élményszerű oldalánál: ki kell tartani a „szárazságban“, a nehéz percekben is, és gyümölcsöt kell teremni testvéreink szolgálatában.

Az Istennel való legmélyebb egyesülés tanulmányozásánál nem hiányozhat utalás az ún. keleti misztikára. Nem éri el a keresztény egyesülés teljességét? Nem nyugszik meg a Háromság Egyistenben? S mégis: Isten azokat sem hagyja el, akik még nem ismerhették meg Fiát. Velük is közli önmagát, ott is érezteti szeretetét. Béky Gellért, a keleti lelkiiség kiváló ismerője emlékeztet, hogy esetleges tévedések között is születhet misztikus élmény. A lótuszvirágok pocsolyában virágznak.

A misztikus élet nem ismer korhatárt, hisz Isten jelenkhajlásának gyümölcse. Micsoda lelki magasságra emelkedhet a fiatal lélek, mennyire eltelhet az isteni tüsszel! Megilletődve szemlélhetjük Elisabeth Catez, a tavaly ősszel boldoggá avatott Szentháromságról nevezett Erzsébet nővér életében. Puskely Mária készített róla élethű „riportot“.